

Nekaj pa moram, žal, Jelovškovi očitati, to je prepovršno delo. Marsikaj njenega bi se dalo popraviti in izboljšati, če bi pisateljica ne hitela tako, če bi svojim spisom dala, da se nekaj časa uležé, in bi jih potem na novo predelala ali vsaj opilila. Morda se upokoji pisateljica tudi v tem oziru in nam poda s prihodnjim delom svojim proizvod brez te občutne hibe prepovršnega in preneglega izdelovanja. Popravila je že marsikaj na svojih spisih, pred vsem pa jezik, ki svoj čas gotovo ni bil vzoren, a ji danes gladko in pravilno teče. Izpopolnjuje se vsakdo, in kdor se ne izpopolnjuje vedno, zastaja. Tega pa bi gotovo ne bilo želeti; marveč želeti bi bilo, da prihodnje delo, s katerim nas izvestno v kratkem preseneti naša plodovita Zofija Jelovškova, zasluži še toplejšo pohvalo in priporočilo nego današnje, katero naj spremlja ravno izšlo knjižico med slovensko čitajoče občinstvo.

Dr. F. Robida.

Zabavna knjižnica. Založila in na svetlo dala »Slov. Matica«. XIV. zvez. Učenjak. Sami med seboj. — Nenavadno je, da je podala Matica svojim udom kot knjižni dar za preteklo leto dva snopiča zabavne knjižnice, nenavadno in veselo je pa tudi, da se ji je posrečilo pridobiti dvoje dramatičnih del, ki stojita precej nad navadnim nivójem nekdanje naše dramatične literature.

Dejstvo je, da se je v poslednjih letih povzdignila drama med Slovenci. Različna dela, manjše in večje vrednosti, so prišla na dan izza časa Vošnjakovega delovanja in pojavili so se umotvori trajne veljave ter resnega stremjenja. Pred kratkim smo čitali, da se je porodilo v teku lanskega leta kar šest slovenskih izvernih dram, ki so jih spisali deloma avtorji, ki imajo rutino v tej stroki, deloma pa so jim bili očetje priznani pisatelji in pesniki. Ob tej priliki torej, ker se javno dosedaj še nihče ni oglasil, vprašamo, čemu nam bodo drame po knjigah, čemu so nam dramatični avtorji, ako ne vidimo njih del na odru? To je nekaj nenaravnega. Čudili smo se, da ni niti enkrat v celi sezoni oznanil gledališki lepak slovenske dramatične novitete, dasi smo je nestrpno pričakovali in z nami vred gotovo tudi občinstvo, kajti pri nas je res že »dogodek«, če se spravi slovensko delo na deske. Hrvati so uprizorili v prošli sezoni v 125 večerih 6 izvernih novosti in 20 domačih del — v Ljubljani smo videli le 2 slovenski dramatisaciji, ki sta znani že križem slovenskega sveta. Hrvaška uprava ima princip, da uprizori vsako delo, ki je »godno«, vsaj enkrat, mi pa pustimo, da se praše rokopisi ter jih razjeda molj.

Čitali smo torej v knjigi »Učenjaka«, ki ga letos sicer nismo videli na odru. Lansko leto je splošno ugajal in tudi pri širšem občinstvu našel toliko priznanja kakor kakšno resnejše inozemsko delo. Lepo delo je, ker ga je napisal inteligen ten pisatelj, in čeprav nima moderne barve, moramo vendar reči, da nam ugaja. Snov je dramatična in delo je pisano za oder. Tuintam se pokažejo prav teatralne situacije, recimo v II. dejanju, ki se vrši v blaznici, zlasti v nastopih med dr. Blažičem, Jakobom in Krulcem. Res, da je ta komika trpka, ali prizor je dramatičen. Vobče je dr. Detela tudi na splošno vrlo pogodil dramatični način. Dialog je v istini duhovit in spreten, in dasi značaji niso vsepovsod realistični, ker dr. Detela sploh ni pisal realistične drame, ampak dramo kot »tako«, so značaji pač dosledni in markantni, prav zelo markantni. Dr. Blažičev je v življenju težko najti, dasi niso nemogoči, in tako učenih Jakobov s takimi sleparskimi lastnostmi ne srečamo práv veliko in tudi dr. Grm ne ordinira v vsaki blaznici, toda pomisliti treba, da nastopajo na odru in da so pred vsem »značaji«. Sicer pa se je pisalo o »Učenjaku« že v prošli sezoni

marsikaj in reči moramo, da je to eno najboljših del, kar se jih je napisalo pri nas za oder. —

Enodejanka »Sami med seboj« je salonska stvarica. Kar je zlasti poudariti, je avtorjeva spretnost, in videti je, da ta enodejanka nikakor ni dramatični prvenec, nego zrel plod. Dr. Detela ima moč v dramatičnem zapletku in razvitku, J. F. Doljan pa v situaciji sami na sebi. Z jasno ironijo udari po hinavski visoki družbi, ki se veže na fraze, da prikriva svojo propadlo notranjost. Poznajo se dobro, poznajo svojo moralo, ta grof in grofica, baron in baronica. Grof (svoji soprogi): »Tvoj vzor so žene — žene, kakor jih opisujeta Prevost in Maupassant.« — — Grofica (z vnemo): »Dobro, dobro! Ali sedaj odgovori ti meni na vprašanje! . . . In vi možje? Kaj naj stori žena, ki je dobila moža s tako preteklostjo, kakor je bila brez dvojbe tvoja?« — Čisto odkrito nastopajo ti ljudje sami med seboj, kažejo se v popolni nagoti — sami med seboj, a ko pride družba, jim zlezejo resne krinke na obraze in zopet so hipoma najmoralnejši, najvzornejši zakonci. In zakaj? Zato, da uživajo lažnive triumfe eden nad drugim. Toda pri tem se včasih razkrinkajo nehote. Baron!

Ta dramatični prizor bi napravil tudi na odru lep efekt, dasi snov ni čisto nova. Zlasti je proti koncu nastop med grofom in baronom izredno živahen in zanimiv.

A. Sever.

Knjižni dar družbe sv. Mohorja za leto 1903. Družba sv. Mohorja je poklonila svojim članom letos sledeče knjige: I. Zgodbe sv. pisma. 10. snopič, spisal dr. Janez Ev. Krek. Knjiga obsega razen mnogih primernih svetih in drugih slik tudi zemljevid Palestine ob Kristusovem času. Snopič začnjenja z zgodbami novega zakona in je dospelo to od rajnega dr. Frančiška Lampeta započeto delo zdaj do krsta Jezusovega. — II. Pamet in vera. II. zvezek, spisal I. M. Seigerschmied, duhovnik ljubljanske škofije. III. Domači vrtnar, gospodarjem in gospodinjam v pouk spisal Janez Koprivnik, profesor na c. kr. učiteljišču v Mariboru — knjiga, glede katere želimo, da bi jo kmečko ljudstvo z vnemo in pravim razumom čitalo, ker smo uverjeni, da bi imelo potem mnogo hasni od nje. — IV. V Kelmorajn, spomini s pota, spisal dr. Andrej Karlin, stolni kanonik v Ljubljani. Ta knjiga, ki je opremljena z mnogimi čednimi slikami, se bode čitala brez dvojbe z velikim zanimanjem. Saj ga ni morda ljudstva, ki bi tako koprnelo zvedeti, kako je drugod po svetu, kakor baš naše! — V. Slovenske Večernice za pouk in kratek čas, 55. zvezek. Vsebina »Večernic« je sledeča: 1. Miklova lipa, zgodovinska povest, spisal Malograjski. 2. Rotijin Blaže, spisal P. Perko. 3. Pobjeni krivdi, povest, spisal Fr. Ks. Steržaj. 4. V tihi noči, pesem, zložil Fr. Ks. Meško. 5. Kovač Peregrin, bajka, spisal J. E. Rubin. 6. Lisica in trije bratje, narodna pripovedka, spisal J. Krenčnik. Kakor razvidno iz te vsebine, nudijo »Večernice« tudi letos mnogo zabavnega čtiva. — VI. Koledar družbe sv. Mohorja za leto 1904. Koledar se nam prezentuje letos v prenovljeni, ukusni zunanosti in deloma tudi notranjščini. Vsebino ima jako raznovrstno. Poučnih, leposlovnih in zabavnih spisov za Koledar so preskrbeli sledeči pisatelji: Mihael Levstik, Fr. Podborški, T. Podborška, Fr. Ksaver Meško, Fr. D-c, Pavel Perko, Pankracij Gregorc, Veselko Kovač, A. Krasjanova, Ljud. Stiasny, dr. Rado Kušej, Št. Ferluga, Fr. Neubauer, A. Medved, V. Rohrman in dr. — Vobče se mora odboru priznati, da se je tudi letos pošteno potrudil, da bi zadostil svoji